

Oecumenische herdenkingswake voor de martelaren van onze tijd

Onze Lieve Vrouwe kerk te Apeldoorn, 26 maart 2018

Broeders en zusters,

Overmorgen zal, zoals in het Aartsbisdom Utrecht gebruikelijk op de woensdag van de Goede Week, in deze mooie kerk weer de Chrismamis worden gevierd. Dan zal de aartsbisschop van Utrecht kardinaal Eijk het chrisma wijden en de olie voor de zieken en de geloofsleerlingen zegenen.

De Chrismamis wordt gevierd op de drempel van de drie laatste dagen van de Goede Week, het Sacrum Triduum, uitmondend in het hoogtepunt van de viering van het Paasfeest, in de lichtritus en de aankondiging van de verrijzenis van de Heer, in de dienst van het Woord, in de viering van het doopsel en van de Eucharistie.

Het is veelzeggend dat juist in de Goede Week, aan de vooravond van de viering van de kerngeheimen van het geloof van ons doopsel, de oecumenische herdenkingswake voor de christelijke martelaren van onze tijd wordt gehouden. Het gebed voor mannen, vrouwen en kinderen wereldwijd die met hun leven hebben getuigd van het geloof van ons doopsel. Het gebed voor hen die – zo geloven wij – met Christus zijn ondergedompeld in lijden en dood en die met Hem zijn opgestaan als een “nieuwe schepping” (2 Kor. 5, 17; Gal. 6, 15).

De Veertigdagentijd is ook de tijd waarin de catechumenen, de doopleerlingen, zich voorbereiden op het ontvangen van de doop in de Paasnacht. Door de doop zijn wij, naar een woord in de brief van de heilige apostel Paulus aan de Galaten, één met Christus geworden, zijn wij met Christus bekleed (Gal. 3, 27).

In het Latijn wordt het sacrament van het doopsel ‘baptisma’ genoemd. Het woord ‘baptizare’ betekent onder meer ‘onderdompelen’. De onderdompeling in het doopwater is het symbool van de begraving van de geloofsleerling in Christus’ lijden en dood, waaruit de doopleerling door de verrijzenis met Christus opstaat tot nieuw en eeuwig leven.

De doop duidt aldus de gemeenschap met de dood en verrijzenis van Christus aan. Over dit doopsel spreekt onze Heer ook op zijn weg naar Jeruzalem, waarover de evangelist Marcus ons vanavond schrijft. Een weg die Jezus met zijn leerlingen gaat, waarop Hij maar liefst driemaal een lijdensvoorspelling doet, maar waarvan de zin en betekenis de leerlingen ontgaat.

Op deze weg naar Jeruzalem komt de eerzucht van Jacobus en Johannes, de zonen van Zebedeüs, op pijnlijke wijze aan het licht. En dat direct nadat Jezus zijn derde lijdensvoorspelling heeft gedaan. Hij doet dit terwijl de Heer zijn leerlingen vooruitgaat in zijn opgang naar Jeruzalem. Dit ‘opgaan’ van de Heer verwijst naar de hoge ligging van Jeruzalem. Maar dit ‘opgaan’ van de Heer heeft ook nog een andere betekenis: Jezus is zich immers bewust van het beslissende uur dat Hem daar wacht. De vastbeslotenheid waarmee Jezus zijn lijden en sterven tegemoet gaat, brengt verwarring en ontsteltenis teweeg bij zijn leerlingen. Dit komt ook omdat Jezus’ derde lijdensvoorspelling veel uitgebreider is dan de twee voorgaande en zo ook een climax in zich draagt, een opgang naar een hoogtepunt: “Wij gaan nu naar Jeruzalem, waar de Mensenzoon aan de hogepriesters en Schriftgeleerden zal worden overgeleverd. Zij zullen Hem ter dood veroordelen en aan de heidenen overleveren; dezen zullen Hem bespotten en bespuwen, zij zullen Hem geselen en doden, maar drie dagen later zal Hij verrijzen.” (Mc. 10, 33-34).

Desondanks blijven de leerlingen leven in de verwachting dat Jezus spoedig in Jeruzalem het Koninkrijk zal oprichten waarover Hij zo vaak had gesproken. En zo is het ook begrijpelijk dat Jacobus en Johannes hun verlangen naar de ereplaatsen in dat Koninkrijk aan de Heer kenbaar maken. Het is opmerkelijk dat de Heer hun verlangen niet resoluut afwijst, maar hun wel duidelijk maakt dat zij allebei over het hoofd zien dat de weg naar de heerlijkheid waarin zij verlangen te delen loopt langs het pad van het lijden.

De Heer die zijn lijden tegemoet gaat, maakt zijn leerlingen – en over hun hoofden ook ons – duidelijk dat verlangen om bij Hem te zijn, om in gemeenschap met Hem te leven in de eerste plaats betekent met Hem mee-lijden. De Heer spreekt over het lijden dat Hij in Jeruzalem zal ondergaan als over een ‘doopsel’ waarmee Hij gedoopt moet worden.

Als Jezus aan Jacobus en Johannes vraagt: “Zijt gij in staat met het doopsel gedoopt worden waarmee Ik word gedoopt?” (Mc. 10, 38) dan geeft Hij aan dat Hij – alvorens te verrijzen – in het lijden en de dood ondergedompeld zal worden. Als dit de weg is die de Heer naar zijn heerlijkheid moet gaan, dan moeten zij die daar de ereplaatsen naast hem begeren allereerst bereid zijn om te delen in het lijden van de Heer. Dan moeten zij bereid zijn om met hun leven te getuigen van hun geloof. “Kunnen jullie dat?” vraagt de Heer aan Jacobus en Johannes. Zij bevestigen dat en tonen zo hun vurige liefde voor Hem die zijn lijden tegemoet gaat. Zij spreken uit dat zij de kracht bezitten om de weg van het lijden, dat hen gelijkvormig maakt met Jezus, te gaan.

Om de wil van zijn hemelse Vader te doen en om zichzelf wegschenkende liefde voor ons te zijn; dat is het wezen van Jezus’ leven en zending. Hij is gekomen om ons de Naam van de Vader bekend te maken en dat kan Hij niet doen zonder van Zichzelf te getuigen dat Hij de Zoon is en dat Hij en de Vader Één zijn. Dat getuigenis kost Hem zijn leven. Jezus, staande voor zijn rechters in Jeruzalem, is dé Martelaar, dé Getuige bij uitstek, zó brengt Hij het Offer waaraan alle martelaarschap zijn oorsprong en betekenis ontleent.

Het martelaarschap in Christus is vanaf het allereerste begin van grote, levengevende betekenis voor de Kerk. De Catechismus van de Katholieke Kerk zegt het zo: “Het martelaarschap is het meest verheven getuigenis dat men van de waarheid van het geloof kan geven; het betekent een getuigenis dat reikt tot in de dood. De martelaar getuigt voor Christus, gestorven en verrezen, met wie hij door de liefde verbonden is. Hij getuigt van de waarheid van het christelijk geloof en de christelijke leer. Hij trotseert de dood in een houding van sterkte” (CKK, nr. 2473). En voorts verklaart de Catechismus: “De Kerk heeft met de grootste zorg de herinneringen opgetekend en bewaard van hen die tot het uiterste zijn gegaan om van hun geloof te getuigen. Het zijn de handelingen van de martelaren. Ze vormen het archief van de waarheid, geschreven met letters van bloed (...)” (CKK, nr. 2474).

Het is leerrijk en inspirerend om van de heilige Augustinus te horen waaruit de martelaren hun moed en vertrouwen hebben geput. In een preek op een martelaarsfeest onthult de heilige Kerkvader het geheim van de martelaren, maakt hij duidelijk waaruit de martelaren geloof en hoop en kracht putten. Met woorden die vandaag geschreven zouden kunnen worden voor en over de martelaren van onze tijd, zegt Augustinus: “Alle goede christenen, maar vooral de roemrijke martelaren, kunnen zeggen: ‘Indien God voor ons is, wie zal dan tegen ons zijn?’ (...) De martelaren werden overstelpt met beschimpingen, vals beschuldigd van misdaden, opgesloten in onzure gevangenissen, doorploegd met puntige haken, omgebracht door het zwaard, geworpen voor de wilde dieren, verteerd door het vuur, en Christus’ bloedgetuigen bleven roepen: ‘Indien God voor ons is, wie zal dan tegen ons zijn?’ De hele wereld is tegen u, en gij zegt: ‘Wie zal dan tegen ons zijn?’ De martelaren geven u ten antwoord: ‘Wie is dan die hele wereld, als wij sterven voor Hem, door wie de wereld gemaakt is?’ Laten zij het zeggen en nog eens zeggen; laten wij luisteren en samen met hen zeggen: ‘Indien God voor ons is, wie zal dan tegen ons zijn?’ (...) Laten wij dus zeggen, ja,

zeggen wij met het geloof, zeggen wij het met vertrouwen, zeggen wij het met de vurige liefde: 'Indien God voor ons is, wie zal dan tegen ons zijn?'"

De martelaren van onze tijd hebben zich, naar de aansporing in de Tweede Timoteüsbrief, niet geschaamd om van onze Heer te getuigen (2 Tim. 1, 8). In de Brief van de heilige apostel Paulus aan de Hebreeënen worden wij uitgenodigd om ons op onze aardse levensweg naar het hemels Jeruzalem ons eigen doopsel te herinneren en ons met de lijdende Heer te verenigen. De heilige bisschop Ambrosius spoorde in de vierde eeuw zijn tijdgenoten aan: "Kijk waar gij gedoopt zijt. Waar komt het doopsel anders vandaan, dan van het kruis van Christus, van de dood van Christus. Heel het mysterie is hierin gelegen, dat Hij voor u geleden heeft. In Hem zijt gij vrijgekocht, in Hem zijt gij gered."

Laten ook wij, zestien eeuwen later levend, deze woorden ter harte nemen. En hoe? De wijwaterbakjes bij de ingang van onze kerken herinneren aan ons doopsel, waardoor wij met Hem zijn bekleed en tot een leven in Christus herboren zijn. Het doopsel dat ons behoedt en waarmerkt als bezit van God die wij Abba, Vader, mogen noemen en wiens kinderen wij zijn. De praktijk om bij het betreden van de heilige ruimte van het kerkgebouw met wijwater een kruisteken te maken verwijst namelijk naar de kerngeheimen van het katholieke geloof die we daar vieren; het leven, sterven en verrijzen van onze Heer. Het katholieke geloof waarvan we met ons leven moeten getuigen. Laten we dus niet gedachteloos langs die wijwaterbakjes Gods Huis binnengaan, maar eerst steeds de tijd nemen om – indachtig ons doopsel – aandachtig een kruis met het wijwater te maken.

We bidden in deze oecumenische herdenkingswake voor de martelaren van onze tijd. Degenen die hun leven hebben gegeven voor het geloof van ons doopsel. Degenen die in vereniging met de Heer het doopsel van lijden en dood hebben ondergaan en die – zo geloven wij – nu delen in zijn Pasen.

Deze oecumenische herdenkingswake voor de martelaren van onze tijd stelt ieder van ons persoonlijk –met het voorbeeld van deze martelaren voor ogen- voor de vraag wat het geloof van ons doopsel betekent voor ons denken, spreken en doen. En zeker kan ieder van ons in deze Veertigdagentijd wel een punt vinden waarop ons geloofsgetuigenis kan verbeteren, waarop het consequenter en overtuigender kan worden, en zo ook meer navolgenswaardig voor anderen.

Zo mogen wij vanavond ook over onze eigen doop nadenken. De doop als een onuitwisbaar merkteken dat wij ontvangen hebben, dat zegt wie wij zijn en waartoe wij geroepen zijn. De doop als een goddelijk watermerk, dat we in kracht van Gods Geest voor de wereld zichtbaar mogen maken in daden van geloof, hoop en liefde.

Amen.